

GESCHIEDKUNDIG TAFEREEL

V A N

DEN WATERVLOED

E N

DE OVERSTROOMINGEN

IN DE PROVINCIE

VRIESLAND;

VOORGEVALLEN IN SPROKKELMAAND MDCCCXXV,

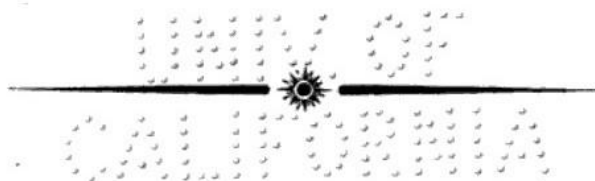
MET EENE BESCHRIJVING VAN DERZELVER GEVOLGEN
VOOR DAT GEWEST,

DOOR

J. VAN LEEUWEN,

Griffier van de Regtbank van Koophandel te Leeuwarden.

UITGEGEVEN TEN VOORDEELE DER ONGELUKKIGEN.

Te LEEUWARDEN, bij

G. T. N. SURINGAR.

MDCCCXXVI.

~~*~*

LEMSTERLAND.

Lemster. In het vorige najaar en in den winter-tijd waren reeds de ingezetenen van den dorpe *Lemmer* meermalen door hevige stormen in angstige verlegenheid gebragt en beducht dat dijk, paalwerk en sluis op den duur de door den Zuidwesten wind fel gedreven zee niet zouden kunnen keeren, te minder daar het persend water ten Oosten van het dorp zoo vaak met ontzettende kracht daartegen aanjoeg, door rollende stort-zeeën de kruin des dijks deed afbrokkelen en het ligchaam zeer verzwakte. Geheele rijen palen schoven en sloegen uit den grond, rimmen en bekramming werden verbrijzeld, om daarna tegen de waterweringen en beschutting te rammeijen, zoodat toen reeds en vooral op den een en twintigsten van Wintermaand 1824, bij een' hevigen orkaan aller gemoederen eenparig in schrik en vrees voor doorbraak deelden en mannenmoed en veler krachten werden vereischt om het nakend ge-

er in den naderenden nood afstewenden. ze tooneelen waren nog zoo levendig bij n opmerkzamen ooggetuige gebleven dat en met een onrustig gemoed in den nacht n den 3 en 4 Februarij den buitenge-oon hoogen vloed gadesloeg. — De bewoners n den Nieuwen Dijk werden eensklaps den slaap gestoord en uit het bed gedre-n, daar de zware golfslag alreë het ach-
 rste gedeelte hunner woningen genaakte op dezelve met geweld aandrong. Onder den heftigen storm steeg de vloed in den Vrijdag morgen van vijf uur af telkens met ieder uur eenige duimen hooger en was te 9 ure tot 2 el 67 duimen boven vol zee gerezen, waardoor het water over de *Schelpen* stroomde en al spoedig naar de Lange Streek bezijden de Sluis nederliep. Deze voormiddag was een oogenblik vol gevaars; want ten Westen der haven werd het paalwerk losgescheurd en tegen de huizen aangedreven; stootte muur en gevels aan stukken, waardoor de bewoners zich bergen en vlugten moesten. Verschillende huizen werden geheel of ten deele vernield, andere zwaar beschadigd. In het logement, *den Wildeman*, stond het water vier palmen hoog, terwijl de turfschuur, het waschhok en de gaanderij binnen één uur waren weggeslagen en men voor eene geheele instorting van dat gebouw begon te vreezen, daar het

door de vernieling van het paalwerk geheel en al aan de woede der zee was blootgesteld. Intusschen woelde de steeds krachtiger wordende vloed al meer en meer; van de gansche haven was niets dan de koppen sommiger palen zichtbaar, eene van het groote Havenhoofd losgeslagen kof schokte tegen de beschoeijingen aan en een gedeelte van het Hoofd werd afgerukt en met den stroom voortgesleurd. Rondom was men bezig hulp en veiligheid te zoeken; dan middelerwijl werd de toestand der dijken hoe langer zoo zorgelijker en nu begon men het behoud van de Lemmer te betwijfelen, daar aan het einde van den Nieuwendijk, bewesten het dorp bij de Taanderij, een gat in de glooiing des dijks geslagen werd, hetwelk eene spoedige doorbraak met de vernieling van vele huizen ten gevolge hebben moest. Het gelukte evenwel den Ingezeten den dijk te behouden en het gevaar meester te worden.

Bij den hoogsten stand des waters op den middag stroomde het over de klippen van den sluismuur heen en werd alzoo zes en twintig duimen hooger dan in den vloed van 1776 waargenomen, zoodat het nu tot de vervaarlijke hoogte van *drie el acht duimen* boven vol zee was geklommen.

Dusdanig was het met deze Zeeplaats in den namiddag van den vierden van Sprokelmaand 1825 gelegen op een tijdstip, dat

men de zekere berigten ontving van een aantal doorbraken, ja, van de gedeeltelijke vernieling des zeedijks ten Oosten van dit dorp gelegen. — Men kan zich thans een denkbeeld vormen van den benarden toestand der Ingezeten! De woedende zee ten Zuiden, van beide zijden een meer dan half weggeslagen dijk en ten Noorden een fel stroomend water, dat men van oogenblik tot oogenblik verbeiden moest! Allen, die den eersten aanval verduren moesten, waren bedacht om lijf en leven, goed en eigendom, zoo veel men kon, te bergen en te behouden, en nu moest men zijn lot van de onzekere toekomst afwachten. — Des avonds, ongeveer negen ure, zag men het water, dat door de doorbraken in de oostelijke oewering derwaarts werd gedreven, zoo sterk wassen, dat het spoedig al de straten van het dorp overspoelde en tot des morgens van den vijfden zoo was toegenomen, dat het ruim negen palmen op de Nieuwe Buren stond, zoodat alle bewoners zich op de zolders begeven moesten. — Ofschoon den vorigen avond het weder was bedaard, woei de stormwind thans heftiger dan te voren en werd van sneeuw en hageljagt, met donder en bliksem vergezeld. Nu werd men ijverig bezig om velen, wier huizen dreigden instorten of die dezelve moesten verlaten, met vaartuigen aftehalen, want men konde nog geene gevolgen bereke-

nen. Zoo stond ook het huis van den heer Grietman Jonkh. A. A. van ANDRINGA DE KEMBENAER reeds diep in den vloed en werd al meer en meer bedreigd. Door eene ernstige ongesteldheid aangetast en sinds lang in een' zwakken toestand verkeerende, trof hem en zijne familie de ramp met driedubbelen slag in dit noodlottig oogenblik! Bij zijn vertrek, noodwendig in dit hagchelijk uur, was het voor de laatste maal dat hij Vriesland aanschouwen mogt (*).

Het water stond nu 21 palmen op de landen in den omtrek, en door den wind en stroom dreven deuren, balken, planken, palen, scheepstimmer- en mastmakershout, vaatwerk en velerlei drijfgoed onder een, op en door elkanderen. Vele gebouwen werden hier en daar vernield, of zwaar beschadigd, terwijl thans geheel het Havenhoofd voor het grootste deel was uit een geslagen en vele graven in de kerk ingestort waren.

Met ontzetting dacht men aan de ongelukkige landbewoners en dorpelingen in de Grietenij. Men zond nog denzelfden middag en avond schepen en schuiten af om den hulpbehoevenden bijstand te verleenen; hetwelk een gunstig gevolg had, daar des Zondags vele menschen en veel vee werden aan-

(*) De heer Grietman zich naar Holland hebbende begeven, bezweek eindelijk onder de voortdurende ziekte en overleed den 13 Janij daaraanvolgende in 's Gravenhage.

Zeediijk.

Het was de Zeediijk van de Lemmer tot aan Schoterzijl, die op den geweldigen aanval der zee wel het meeste was gelegen en waar de kracht des vloods zich het sterkst verhief. Het zeewater door den Noordwesten wind tegen de Vriesche en Overijsselsche kusten aangedreven, verzamelde zich of werd als op een getast van den Lemsterhoek tot aan Elburg toe, gelijk in eene diepe kolk. Door den springvloed en den fellen wind tot eene zeldzame hoogte opgejaagd, gepaard met de schudding en beweging in den grond (allhier ook waargenomen) konden noch dijk noch werken die onmetelijke kracht des golfslags tegenstaan, te minder daar de woeling, de heftige opeenstuiving en deining der zee veel sterker waren, dan men dit naar mate van wind en stroom had kunnen verwachten.

Op den Vrijdag morgen stortte alzoo de hooggezwollen zee met hare zwaarwegende baren in volle kracht en met woest geweld aanhoudend op de kruin des dijks, voor het Oostzimer Land gelegen, aan (*). Bij elken slag al hooger opgestuwd, verhieven zij zich met breede koppen tegen, op en eindelijk tot elf palmen over dezelfde en rolden in de diepe vlakten neder. Niet lang kon zulk een zwakke aardenwal zoo veel geweld verduren; want op dezen dag, eer nog de avond in-

(V) Zie op de Kaart de Letters a en b.

gevoerd, verzorgd en verpleegd. Hieronder waren zoo vele noodlijdenden, die alles hadden verloren en nu alleen bij menscheelievendheid hoop en troost moesten zoeken. Het was een aandoenlijk tafereel van afwisselende droefheid en vreugde onder degenen, die, uit het lijden en van den dood gered, hunne dankbare tranen met den diepen weemoed der ongelukkig geworden vrienden en naburen vermengden! Elk regtschapen hart gevoele, hoe bij den aanblik van zoo veel doorgestane jammer en ellende, het leed en het lot der nooddruftige natuurgenootten allen treffen moesten!

Des Zondags middags waren weder en wind bedaard en tot algemeene blijdschap begon het water aftezakken. - De wind tijdelings tot het Noordoosten gekeerd, stroomde de zeesluis met zulk eene vervaarlijke drift, dat de grond schudde, en men vreesde voor het scheuren van het muurwerk, dan geene schade is daaraan geschied.

De toestand van de Lemmer bij en onder den watervloed was alzoo even hagchelijk als gevaarvol, maar met geen mindere droefheid dan men angst en vrees had doorgestaan, vernam men nu de treurige berigten uit alle oorden der Grietenij en bijzonder uit de dorpen Oosterzee en Echten.

gevallen was; werd de gansche zeediijk allerdeerlijkst geteisterd, en op vele plaatsen tot op het Maaiveld weggeslagen, terwijl door een getal van dertien gaten, waaronder van eene geweldige lengte en diepte, de zee landwaarts instoof en spoedig het gansche Oosterzeesche en Echter Veld bedekte.

Onder deze doorbraken waren drie doorlopende gaten, waarin diepe kolken zijn geslagen en zware brokken uit den grond verre landwaarts ingeworpen (*). Gelukkig echter en opmerkenswaardig is het, dat slechts op ééne plaats, alwaar huizen achter den dijk waren gebouwd, juist daar bij of tegen over ééne doorbraak viel. Deze woning werd vernield, doch de bewoners, die kort te voren bij hunnen buurman waren ingevlucht, zijn aldaar behouden gebleven.

Daar nu in dezen namiddag het zeewater met voortdringend geweld over de velden stroomde, het geheel gebied van Oosterzee en Echten bedekte, de vaarten insnelde en het binnenwater voortstuwde, zag men met schrik en verbazing den spoedigen aanwas en daarna den vreesselijk stijgenden vloed, veroorzaakt door de Vereeniging van het instortend zeewater van Overijssel met dat

(*) Deze doorlopende gaten waren: een bij het huis van den landbouwer G. W. DIJMAN, hetwelk van kruin op kruin 62 el wijd was; - een bij Paal 1100, wijd 156 een tweede el en een bij het Kooizet, wijd 75 el. Op de Kaart zijn deze doorbraken aangeduid met de Letters H. I. K.

door de doorbraken in den zeedijk beoosten de Lemmer. In de nabijheid van de buurtschap de Lange-Lille in Weststellingwerf en niet verre van de Echterbrug in deze Grietenij is duidelijk deze Vereeniging opgemerkt, daar eerst de stroom, tegen den wind in het Noordwesten oplopende, het zeewater ook eenigen tijd in die rigting werd voortgedreven; doch ijlings werd zijn loop veranderd en in de Tjonger, bij de Echersloot, met al wat de vloed van den kant der Lemmer met zich voerde, als met eene vliegende vaart Noordoostwaarts die rivier opgedreven.

Aldus steeg het water allengs meer en meer, want van het Zuiden en het Westen groeide de massa door gelijken toevoer aan. Al de polders in de beide dorpen waren reeds te zeven ure des avonds ondergelopen, en vóór den nacht was van geheel Lemsterland geen drooge plek meer zichtbaar. Geene polderdijk was zoo hoog of het stroomde daarover en waar het zich verder eenen weg had kunnen banen of verdeeld worden, vond het nu tegenstand en daarna vereende kracht door het instortend water van de Overijselsche kust.

De snelle stroom langs verscheiden wegen onder den stormwind in het Tjeuke Meer gestort, moest al wat aan zijnen zoom gelegen was de verdubbelde kracht des vloed doen gevoelen, waarvan het Westerdeel van

Menschlie-
venheid.

vallig huis met vrouw en kinderen verlaten en met achterlating zijner goederen, onzeker van zijn lot, in een reeds vervallen vaartuig zich der golven toevertrouwen en op eene schuilplaats hopen. Zeer velen gelukte het dan ook nog voor den nacht in de meer bewoonde streken aantelanden en zich in hun behoud te verheugen. Dengenen, die der menscheid eere hebben aangedaan en den noodlijdenden tot hulp en steun verstrekten mag men den lof niet weigeren, waarop zij billijk aanspraak kunnen maken. Tot dezen behoort de Koopman en Veenbaas HENDRIK RATERMAN, aan de Oosterzeesche Brug woonachtig, die zelf door den vloed eene schade van zestien duizend gulden onderging. Door hem werden een honderdtal menschen nog des Vrijdags avonds gehuisvest en verpleegd, en dit getal werd des Zaturdags nog met zeventig vermeerderd, die arm en ellendig van her- en derwaarts aangekomen, niet te vergeefs op zijnen bijstand hadden gehoopt. Alle deze menschen zijn aldaar verscheiden dagen aan een verzorgd en gespijzigd geworden grootendeels van den voorraad huns gastheers. Volgens aller getuigenis had zich deze man zeer menschlievend en edelmoedig gedragen. — Ook bij JAN MAST, Kastelein aan de Nieuwe Brug onder Echten, werden op eene gelijke wijze een en zeventig noodlijdenden van deksel en voedsel voorzien en

Schoterland de kenbare sporen nog langen tijd zal met zich voeren. Des avonds te 7 ure kwamen aan de Follegasterbrug, aan dit Meer gelegen, de golven met zulk eene hevigheid aandruischen en wiessen met zulk een' spoed dat binnen één uur tijds het water dertien palmen hoog in de huizen stond en kort daarna al de landen van *Follega* en *Eesterga* meer dan twee el diep daaronder bedolven werden. — Vele huizen werden zoo sterk aangetast dat zij telkens dreigden instorten en geheele stukken lands scheurden uit den grond en zijn tegen de dijken aangeworpen.

Follega en
Eesterga.

Dit was de gesteldheid van Lemsterland toen onder dit onheil langzaam de nacht genaakte; ieder was verlegen en verslagen, die op zolders en vlieringen gezeten den nog steeds rijzenden vloed waarnam; maar erger was het met zoo velen, die nog in de waggelende, schuddende en haren val genakende woningen, tusschen vrees en hoop, hun lot moesten afwachten; allerakeligst werd de toestand der genen, die hulp- en radeloos in den naeren nacht, in het bange weder het instortend huis ontvlugt om lijf en leven te bergen, met een wankel bootje of op vlot en balken dobberende, telkens in elken golfslag den hun aangrijnzenden dood aanschouwden! — Zoo menig een, buiten de polders woonachtig, moest de zwakke tent of het bouw-

minzaam verzorgd. — Vele andere menschevrienden kweten zich uitmuntend van den pligt der liefde, en onder dezen verdienen met onderscheiding te worden genoemd JELLE JACOBS KOLK, boer onder Oosterzee en ARJEN JANS, schipper aan de Echterbrug, die verscheidene menschen met zijn schip gered, in hetzelfde geborgen en met opoffering van het zijne, weldadigheid heeft uitgeoefend.

Een gewigtig voorval, dienzelven nacht, eene hoogzwangere vrouw overgekomen en hare wonderbare behoudenis zal ik thans in derzelver omstandigheden alhier eene plaats vergunnen. — HENDRIK HUISMAN, turfgraver in de veenderij onder Echten en getrouwd met MARGJEN LUITJES, woonden tijdens den vloed met hunne vijf kinderen buiten den polderdijk niet ver van zee. Vrijdags namiddags te half vier ure kwam het zeewater met schrikkelijk geweld over en door den dijk stortende op hunne woning en op de tenten hunner bureu, door den fellen wind gedreven, aangolven, zoodat het al dadelijk daarin zes palmen hoog steeg. Des avonds klom de nood al meer en meer en de zijmuur van dit en andere huizen stortten alengskens in. In den hevigen angst van allen het leven te zullen verliezen, namen zij hunne toevlugt tot eene volgeladen praam met turf, naast de woning van HUISMAN gelegen, wierpen de turf over boord en nu

Hogeblijke
toestand, doch
wonderbare
behoudenis
eener zwangere
vrouw.

werden vier huisgezinnen uit twee en twintig personen bestaande in den Bok opgenomen. Terwijl hij hiermede bezig was, zag hij reeds al zijn huisraad en goederen wegspoelen. Met behulp van de Vroedvrouw die hij des morgens, daar zijne vrouw ongesteld begon te worden, van het dorp had gehaald, en zijne buurvrouw bragten zij haar met zeer vele moeite in dit vaartuig. Toen zij nu allen zich daarin bevonden, en gedurende den nacht aan het onweder en de woeste golven blootgesteld, aldaar nog bleven omdobberen, is MARGJEN LUIJES, omstreeks middernacht van een levend kind bevallen. De ellendige toestand dezer vrouw is met geene woorden uitdrukken, want dit kind werd geboren in een open vaartuig, waarin twee en twintig mannen, vrouwen en kinderen zich bevonden; in eene felle koude met hevige sneeuwjagt vergezeld, terwijl er geen ander deksel voor dit arm schepseltje, dan slechts één linnen-doek, waarmede men het omwond, aanwezig was.

Des Zaturdags morgens zagen zij hunne woningen geheel of grootendeels door de golven wegslaan, en zich aldaar nu niet langer veilig achtende, lieten zij het vaartuig met den wind voortdrijven en kwamen eerst in den namiddag bij het huis van HARMEN KORTLAND, Veenbaas onder Echten, aan.

Men beproefde nu om de kraamvrouw met haar kind aldaar in huis te brengen, doch dit was door het hooge water ondoenlijk, zoodat men haar in de schuur op het hooi moest nederleggen. Daarna werden zij des nachts in eene somp, van de Lemmer herwaarts aangekomen, opgenomen en des Zondags morgens om vijf ure in dit dorp gebragt, alwaar zij voor het eerst eenige behoorlijke verzorging kon genieten.

De vrouw ontkwam onder alle deze ellende boven verwachting het doorgestane lijden en herstelde zoo spoedig, dat zij op den zevenden dag weder naar Echten is teruggekeerd, dan haar kind leefde slechts eenige weken.

In de bange onzekerheid dat de zee, ^{Oosterzee en Echten.} die thans geen paal noch perk aan hare woede stelde, nog al hooger en hooger zoude klimmen en menschen en vee doen omkomen, werd het grootste gedeelte van dien merkwaardigen en noodlottigen nacht doorgeworsteld, dan tusschen vier en vijf uur ontdekten men, dat het water niet meer toenam. De morgenstond brak aan en reeds bij de schemering werd het van alom navorschend oog een allertreurigst tooneel gewaar. In den ganschen omtrek van eenige uren was het vlakke land tot twee el hoog overstroomd en de geheele oppervlakte bedekt met alles,

wat door den vloed van heinde en ver was vernield en medegesleept. Overal vertoonde zich de ellende in het nog dreigend gevaar; overal zag men de noodvlaggen waaijen, hoorde men het hulpgeschrei van menschen en het akelig geloei van het bijna stervend vee, terwijl men op sommige plaatsen bij gebrek aan vaartuigen en door het bange weder geene hulpe kon verleen. In dezen voormiddag waagden het echter sommige inwoners van Oosterzee, waaronder J. PROPSMA, S. HERRAS, E. P. DE JONG, S. VAN LEEUWEN, en des Kasteleins zoon, BREEMER met eenige medgezellen, om menschen en vee te redden, die met een vaartuig in weerwil van het barre weder overal rondvarende, geene poging onbeproefd lieten. De van hunne zolders en uit hunne wankele woningen geredde menschen werden hier en elders liefderijk ontvangen en sommige hunner vonden bij den braven Predikant KOENTZ, te Oosterzee, die overeenkomstig zijne waardigheid den liefdepligt in allen opzichte getrouw bleef, huisvesting en verzorging. - In het huis van dezen Leeraar werd ook eene oude vrouw van vijf en zeventig jaren met hare kleindochter opgenomen, die nog in hare woning was gebleven en het gevaar niet zoo nabij achtte, daar zij, heugenis van den vloed van 1776 dragende, niet verwachtte, dat het water zoo veel hooger rijzen zoude, in

Redding uit
den nood.

welk denkbeeld zij thans geheel werd te leur gesteld. Reeds te negen ure des avonds kwam het in hare bedstede, waarop zij met hare kleindochter was gezeten en nu greep zij eene stoel en plaatste zich daarop in het bed; dan nog bleef het water wassende en zij werd belet tot den zolder hare toevlugt te nemen. Daar zat de oude vrouw met het kind den ganschen nacht in den duister en beide verwachtten niets dan den dood, doch des anderen daags in den namiddag gelukte het den reeds genoemden PROPSMA en twee zijner medehelpers deze beide menschen door den zolder en het dak te redden en bragten haar, na achttien uren in den doodangst te hebben doorgebracht, flauw van koude en honger in des Predikants gastvrije en herbergzame woning.

Op eene nog meer treffende wijze is Teunis VissER met zijn gansch gezin gered geworden. - Deze oude brave man, onder Echten wonende, had zich bij den opkomenden watervloed, met zijne zieke vrouw, zoon, diens huisvrouw en kind op de zwakke zoldering zijner woning begeven, en aldaar den schrikvollen nacht van Vrijdag op Zaterdag met een geprangd en zwaar gemoed doorgebracht. Eindelijk trof hen des morgens het reeds lang verwachte onheil, want het benedenhuis werd met eenen geweldigen golfslag weggerukt, waardoor zij met dak en

Redding uit
het doodge-
vaar.

zolder op het water in eene schuinsche rigting nederzakten. In dezen doodelijken toestand en zonder hoop op redding gaf men elkander reeds het laatste vaarwel! Maar de oude man, op dit oogenblik nog onbewust van den veegen staat zijns zoons, greep moed in deze vertwijfeling, stootte eene in het dak geslagen opening verder weg om op dit wankel verblijf voor eenigen tijd nog het leven te rekken. Het gelukte den koenen grijsaard zijne zwakke vrouw, dochter en kleindochter tegen den zolder optetrekken; maar wie zou hier nu helpen en redden, want meest al de naburen waren elders gevlugt en schoon zij riepen en schreeuwden, wie kon het hulpgeschrei hooren, want de wind verdoofde de klanken en deed de noodkreet in de lucht vervliegen. Nog eenige minuten of het op de golven vlot geworden dak zou drijven en zinken! nog eenige seconden en het laatste levensuur was geslagen! Dan de Voorzienigheid waakte over dit huisgezin en in het uiterst doodsgevaar was hun redder niet verre meer verwijderd. — Dezelfde HUISMAN, wiens vrouw nog met haar pas geboren kind in het vaarttuig lag, in de luwte van de allengs instortende huizen, zag in de verte eenige beweging nit het dak en het wenken om hulp. Deze had het geluk door behulp van J. T. Slootheer en G. J. Wind met de praam tot het

dak te naderen en allen te redden, hoewel de zoon van Visser, die tusschen den zolder en een turftrekkersvlot, dat door den aandrang van het water werd opgeperst, eenigen tijd was bekneld geworden, reeds flauw en gewond ter naauwer nood den dood ont kwam. Kort en tijd na dat zij zich verwijderden, begon het dak te drijven en zonk spoedig weg.

Er waren nog eene menigte blijken van Gods bewarende Voorzienigheid, te veel hier aantestippen; en is het zelfs bijna niet als een wonder te beschouwen, dat bij zulk een' nood, bij dergelijk eene verwoesting en vernieling niet een enkel mensch in deze gansche Grietenij door den Vloed het leven heeft verloren.

Het was niettemin des Zaturdags en Zondags allerbedroevendst in dit oord en in de dorpen Follega en Eesterga gesteld, waar men overal niets dan ingestorte huizen, vooral aan de wederzijdsche polderdijken, en veel drijvend vee aanschouwde; want hoewel men ook hier tot redden hulpvaardig was, stegen de nooddrift en de ellende hijster hoog, en uit het laatstgenoemde dorp verdronk alleen honderd stuks vee, terwijl vele menschen van have en goederen waren beroofd geworden. Een voorbeeld van hoogen nood waarin zoo menig mensch verkeerde, zij genoeg om den toestand af te malen. Het was

de Kastelein L. de Lange te Eesterga, die eerst met zijne vrouw en zes kinderen op een' kleinen zolder was gevlugt, dan door het steeds naderend gevaar genoodzaakt werd om met zijn gezin in een klein vervallen bootje zijn behoud te zoeken en daarmede in weerwil van het ruwe weder en tegen den fellen golfslag in naar den overkant te stevenen. Met groot levensgevaar bragt hij de zijnen over en hielp nog uit een instortend huis vier bewoners van hetzelfde overbrengen.

Kort overzicht.

De kerken werden opgevuld met vlugtelingen en vee, zoodat te Echten een groot aantal daarin werden opgenomen en honderden elders henen zwierven, die niets meer overig hadden, dan hunne armoede en tranen, die nog niet wisten waar in de toekomst voedsel en deksel te zullen vinden en die dus de uiterste grens der nooddrift met beklemde harten tegentraden. Bij het verlies van bijna drie honderd geheel of ten deele vernietigde huizen en woningen, behalve het verdrinken van vier honderd vier en veertig stuks vee, buiten de schade van eene aanzienlijke hoeveelheid bedorven hooi, en van eene waarde van meer dan 32,000 Gulden aan andere verliezen was in geheel Lemsterland, slechts een klein plekje van dit Gewest, al de op het veld staande turf, een schat van bijna *honderd duizend Gulden*

weggespoeld en weggedreven, van welk product zoo vele bewoners hun dagelijksch brood genieten en waardoor zoo vele ook bij vlijt en zuren arbeid welgezeten menschen zijn geworden en nu of geheel bedorven of van een aanzienlijk vermogen werden beroofd. Er zijn er gevonden, die alleen hieraan van drie tot negen duizend Gulden schade leden, terwijl de heer Grietman, daarin het grootste verlies van allen moest ondervinden.

♦♦♦♦♦